Andrei CRIJANOVSCHI

DICȚIONAR AL ELEMENTELOR LATINE EREDITARE DIN LIMBILE ROMANICE

(ROMÂNĂ, ITALIANĂ, FRANCEZĂ, SPANIOLĂ, PORTUGHEZĂ)

[DICTIONNAIRE DES ÉLÉMENTS LATINS HÉRITÉS PAR LES LANGUES ROMANES]

Lucrarea pe care o anunțăm se află într-o fază avansată de elaborare, ea cuprinzând în jur de 2500 de termeni ai fondului lexical moștenit din latină.

Cuvintele latinești moștenite de principalele cinci limbi romanice și înregistrate în **Dicționar** sunt structurate, în principal, în următoarele subgrupe reprezentate prin:

1. **fondul panromanic** al limbilor neolatine (lexique panroman)

2. **cuvintele panromanice absente în limba română** (panroman sauf roumain)

3. **termeni latinești păstrați numai în limba română** (mots latins conservés seulement par le roumain)

4. lexicul latinesc moștenit în două, trei sau patru limbi romanice, inclusiv în limba română.

Punctul de plecare al **Dicționarului** este **limba latină**. Cuvintele-etimoane latinești sunt traduse în limbile franceză și română. Cele moștenite în **limba română** sunt explicate în limba franceză, după care urmează **limba italiană**, **limba franceză**, **limba spaniolă** și **limba portugheză** – toate traduse în românește.

Această modalitate de prezentare a traducerilor este de natură să permită utilizarea **Dicționarului** atât de către vorbitori de limba română, cât și de către cunoscători ai celorlalte limbi romanice.

Se știe că în evoluția lor istorică limbile romanice și-au pierdut un număr de termeni latinești moșteniți, înlocuindu-i prin cuvinte împrumutate din limbile cu care

BDD-A20643 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:02 UTC)

au intrat în contact. În astfel de cazuri în **Dicționar** sunt înregistrați termenii împrumutați și, eventual, este indicată limba-sursă din care provin.

Menționăm că traducerile / explicațiile cuvintelor limbilor romanice, indexate în **Dicționar**, sunt menite să urmărească evoluția lor semantică prin referire la sensurile cuvintelor-etimoane latinești.

În ansamblu, **Dicționarul** are drept scop să pună în relief profilul și locul fiecărei limbi neolatine în actualul cadru al romanității.

EXPLICAȚII ȘI SEMNE

Substantivele latinești sunt date cu formele de nominativ și acuzativ, din care au fost formate o bună parte a substantivelor limbilor romanice, precum CARO, CARNEM; HOSPES, -ITEM; NOX, NOCTEM; PAX, PACEM etc.

Adjectivele latine sunt date cu formele de gen; verbele sunt prezentate la infinitiv.

Asteriscul (*) așezat la umărul unui cuvânt indică forma latină populară sau / și cea reconstruită a termenului respectiv.

Semnul ~ (tilda) înlocuiește cuvântul-titlu.

Semnul < are sensul de „provine din”.

ABREVIERI

adj.	adjectiv	ornit.	ornitologie
anc.	ancien (fr.)	pl.	plural
ar.	aromân	poet.	poetic
astron.	astronomie	pop.	popular
bot.	botanică	pron.	pronume
cf.	cónfer (lat.) „compară”	reg.	regional
dial.	dialectal	s. f.	substantiv feminin
fig.	figurat	s. m.	substantiv masculin
fil.	filosofie	s. n.	substantiv neutru
fr.	francez, -ă	tehn.	tehnică
înv.	învechit	v.	vezi
jur.	juridic	vb.	verb
mil.	militărie	var.	variantă
num.	numeral	zool.	zoologie

BDD-A20643 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:02 UTC)

LATINĂ	*ROMÂNĂ*	*ITALIANĂ*
ALBUS, -A, -UM adj. „blanc mat; blanc eclatant; pâle, blême; clair, serein; (*fig.*) propice, favorable” „alb spălăcit; alb sclipitor; palid, gălbejit; luminos, senin, limpede; (*fig.*) favorabil”	**alb, -ă** adj. „blanc, blanche”	**albo, -a** adj. (*poet.*) „alb, -ă”
ANIMA, -AM s. f. „souffle; air, émanation; odeur; souffle, haleine; âme (*souffle vital*), vie, existence, être vivant” „aer, suflu de aer; răsuflare, respirație; duh, suflet, suflul vieții, viață; ființă, creatură; suflet”	**inimă** s. f. „cœur; cœur, centre, milieu, interieur”	**alma** s. f. (*poet., înv.*) „suflet”
ARĂRE vb. „labourer; cultiver; faire valoir; (*poét.*) labourer (*sillonner*)” „a ara; a face agricultură, a cultiva (pământul); (*poet.*) a brăzda”	**ara (a ~)** vb. „labourer, donner une façon (*à la terre, à la vigne, etc.*); (*poét.*) labourer (*sillonner*)”	**aràre** vb. „a ara; (*fig.*) **~ diritto** a-și face datoria, a lucra cu chibzuială; **~ l'onda** a străbate mările”
BUCCA, -AM s. f., pl. **BUCCAE** „cavité de la bouche; bouche; (*au pl.*) les joues; bouchée” „gură; (*la pl.*) bucile obrazului, obraji”	**bucă** s. f. „joue; fesse”	**bocca** s. f. „gură; persoană, om (*care mănâncă*); persoană, om (*care vorbește*); (*mil.*) gură de foc, tun; deschizătură; gură de fluviu; (*bot.*) gura leului”
CANIS, -EM m. et f. (*zool.*) „chien, chienne; (*seul. f.*) meute; le chien aux trois têtes (*Cerbère*); coup du chien (*aux dés, amener tous les as*); la Canicule (*constelation*); philosophe cynique” „câine, cățea; (*numai f.*) haită; câinele cu trei capete (= *Cerberul*); (*la jocul cu zarurile*) «lovitura câinelui»; Constelația Câinelui; filosof cinic”	**câine**, rég. **câne** m. „chien; homme méchant, haineux, qui a le cœur dur; (*astron.*) le Grand Chien, le Petit Chien; (*icht.*) chien de mer, roussette”	**cane** m. „câine; (*astron.*) Constelația Câinelui; (*fig.*) persoană rea, crudă; (*iht.*) câine-de-mare; clește de scos dinții; (*la o armă*) cocoș”
CARO, CARNEM s. f. „morceau de viande; chair, viande; (*en part.*) la chair (*par opposition à l'esprit*); chair, pulpe (*des fruits*), la partie tendre du bois” „carne; (*fig.*) trup (*în opoziție cu „spirit”*); pulpă cărnoasă a fructelor, partea moale de sub scoarță a arborelui”	**carne** s. f. „chair; viande, chair; pulpe (*des fruits*)”	**càrne** s. f. „carne; trup; (*la pl.*) ten, carnație; miezul unui fruct, carnea, pulpa”

BDD-A20643 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:02 UTC)

FRANCEZĂ	***SPANIOLĂ***	***PORTUGHEZĂ***
aube s. f. (< *lat.* **alba** *adj. f.*) „(*revărsat de*) zori; (*fig.*) debut, început; (*la catolici*) îmbrăcăminte albă de preoți”	**albo, -a** adj. (*poet.*) „dalb, alb”	**alvo, -a** adj. „alb, alb imaculat; (*fig.*) pur, neprihănit”
âme s. f., (*înv.*) **aneme** s. f., (*dial.*) **alme** s. f. „suflet; inimă; ființă omenească, ins, persoană, om; locuitor; (*fig.*) suflet, animator; (*fig.*) miez, măduvă”	**alma** s. f. „suflet; spirit; cuget; inimă, animator; suflet, viață; ființă, făptură, persoană, om; (*fig.*) suflet, elan, însuflețire; (*fig.*) miez, esență, nucleu”	**alma** s. f. „suflet; om, ființă; interior de țeavă (*de pușcă*)”
arer vb. (*înv. și dial.*) „a ara; (*fig.*) a brăzda”	**arar** vb. „a ara; (*fig.*) a brăzda, a lăsa urmă”	**arar** vb. „a ara; (*fig.*) a brăzda”
bouche s. f. „gură; gură, deschizătură, orificiu; buze; (*fig.*) gură, ins, persoană; (*la pl.*) guri (*ale unui fluviu)*; bot; cioc”	**boca** s. f. „gură; buze; (*fig.*) gură, deschizătură, orificiu, intrare / ieșire; gaură, crăpătură, ruptură; (*geogr.*) gură, guri, vărsare; (*zool.*) clește, cioc”	**bôca** s. f. „gură; gură, bot; (*geogr.*) gură, vărsare; gaură, orificiu; gură (*de tun, de puț*); știrbitură; lăsarea nopții”
chien, chiene s. m. f. „câine, cățea; (*la arme de foc*) cocoș; (*pop.*) om rău, hain, mațe fripte; (*iht.*) câine-de-mare”	**can** s. m. (*înv.*) „câine; (*de armă*) cocoș, ciocănel percutor; (*constr.*) suport în consolă, modilion; (*astron.*) Câinele Mare, Câinele Mic”	**cão** s. m. „câine; (*la arme de foc*) cocoș”
chair s. f. „carne; carne, pulpă (*a fructului*); (*fig.*) fire omenească, natură umană; trup; (*fig.*) simțuri”	**carne** s. f. „carne; carne, pulpă (*de fructe*); șuncă, grăsime, osânză; (*fig.*) trup, corp”	**carne** s. f. „carne; trup, corp; pulpă (*de fructe*); rudenie de sânge”

BDD-A20643 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:02 UTC)

CASA, -AM s. f. „cabane, chaumière, hutte; baraque (*de soldats*); petit fonds de terre” „colibă, bordei; baracă (*militară*); proprietate la țară, pământ”	**casă** s. f. „maison, logis, habitation, demeure; domicile; (*fig.*) ménage, famille; maison (*établissement commercial; nom de certaines institutions*); (*tipogr.*) casse; (*bot.*) loge”	**càsa** s. f. „casă, locuință, apartament; familie, neam, casă dormitoare; firmă, întreprindere”
CRISTA, -AM s. f. „crête (*d'un oiseau*); aigrette, panache; crête (*d'une montagne*); dentelure (*des feuilles*); clitoris” „creastă (*a cocoșului, a șarpelui*); creastă (*a muntelui*); margine dințată a frunzelor; smoc de păr, panaș, egretă (*la coif, la cai*); clitoris”	**creastă** s. f. „crête (*des gallinacées*); huppe (*des oiseaux*); crête (*d'une montagne, d'une vague*); (*bot.*) crête-de-coq, barbe-de-chèvre, fougère”	**cresta** s. f. „creastă; scufă (*cu multe garnituri*); creastă (*de munte, de deal*); panaș (*la coif*)”
CŪLUS, -UM s. m. „cul, derrière, anus” „cur, dos, șezut, fund, anus”	**cur** s. n. (*pop.*) „cul, derrière, anus”	**culo** s. m. (*pop.*) „șezut, cur; fund de pahar, de sticlă; extremitate inferioară (*a unei lumânări, a unui om*)”
DOLĒRE vb. „éprouver de la douleur (*physique*), souffrir; être douloureux, faire mal, avoir mal; être affligé” „a durea (*fizic*), a simți durere, a avea durere; (*moral*) a fi îndurerat (*de*), a fi întristat (*de*), a suferi”	**durea (a ~)** vb. „faire mal, faire souffrir; avoir mal, ressentir une douleur” nom verbal: **durere** f. „douleur, mal; souffrance; tourment, chagrin; souffrance morale	**dolere** vb. „a durea; a regreta; a se plânge”
EGO (*EO) pron. m. f. „moi, je” „eu”	**eu** (*anc. et pop.* **io**) pron. „je, moi; (*pop.*) bibi” **eul** n. art. (*fil.*) „le moi”	**io** pron. „eu” **io** m. „eu, personalitatea proprie”
FEBRIS, -IM et **-EM** s. f. „fièvre” „febră, friguri”	**fior** s. m. „frisson, frémissement; vive émotion”	**febbre** s. f. „febră; (*la pl.*) friguri”
FILIUS, -UM s., m. „fils, enfant; (*au pl.*) enfants (*des deux sexes*); descendants; (*zool.*) petits (*des animaux*)” „fiu, copil; (*la pl.*) copiii (de ambe sexe); descendenții; (*zool.*) pui de animale”	**fiu** s., m. „fils; (*fig.*) citoyen, membre d'une collectivité”	**figlio** s., m. „fiu; (*la pl.*) copii (*fii și fiice*)”

BDD-A20643 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:02 UTC)

chez s. m. „casă, cămin, locuință, interior”	**casa** s. f. „casă, clădire, imobil; locuință, domiciliu, vatră; casă, familie, cămin; casă, dinastie, neam, familie, spiță; casă comercială, firmă; căsuță, pătrățel”	**casa** s. f. „casă, clădire; instituție; casă, locuință, apartament; odaie, cameră; gospodărie; familie, neam; firmă, casă comercială; prăvălie, magazin”
crête s. f. „creastă (*la păsări*); coamă, creastă (*de munte, de acoperiș, de val*); (*bot.*) creasta-cocoșului”	**cresta** s. f. „creastă (*la păsări*); moț (*de pene*); (*geogr.*) creastă, coamă, culme, creștet, spinare”	**crista** s. f. „creastă (*la păsări*); coamă, creastă (*de munte, de val, de acoperiș*)”
cul s. m. (*pop.*) „șezut, fund, cur; anus”	**culo** s. m. (*pop.*) „șezut, fund, dos, cur; anus”	**cúo** s. m. (*pop.*) „șezut, fund, dos; (*pop.*) cur; anus”
douloir vb. (*anc.*) „a durea”	**doler** vb. „a durea; a se plânge”	**doer** vb. „a durea; a pricinui o durere, o suferință; a regreta, a plânge”
je pron. „eu”	**yo** pron. „eu” **el yo** m. art. (*fil.*) „eul”	**eu** pron. „eu” **eu** m. „eu, personalitate proprie”
fièvre s. f. „febră, fierbințeală, temperatură; (*pop., la pl.*) friguri; (*fig.*) agitație, emoție, încordare, surexcitare, înfrigurare”	**fiebre** s. f. (*semicult*), (*înv.*) **hiebre** s. f. „febră, călduri, fierbințeală; (*fig.*) febră, tensiune, agitație, febrilitate”	**febre** s. f. „febră, friguri; fierbințeală; (*fig.*) surexcitare, înfrigurare; tensiune, agitație”
fils s. m. „fiu, descendent”	**hijo** s. m. „fiu, băiat, copil; (*la pl.*) copii; (*bot.*) lăstar, mlădiță; (*zool.*) pui”	**filho** s. m. „fiu, băiat, copil; urmaș; (*la pl.*) copii; (*bot.*) lăstar, mlădiță”

BDD-A20643 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:02 UTC)

FUTUERE (*__FUTTERE__) vb. (*pop.*) „avoir des rapports avec une femme” „a avea raporturi sexuale cu o femeie”	**fute (a ~)** vb. (*pop.*) „avoir des rapports avec une femme”	**fottere** vb. (*pop.*) „a avea raporturi sexuale cu o femeie”
GULA, -AM s. f. „oesophage, gosier, gorge; cou; (*fig.*) buche, palais; gloutonnerie, gourmandise; appetit” „gâtlej, beregată, gât; (*fig.*) poftă de mâncare, lăcomie (*la mâncare*), gust fin (*la mâncăruri*)”	**gură** s. f. „bouche, gueule; bouche, orifice, ouverture, entrée; bouche, embouchure; (*bot.*) gueule-de-lion, mufle-de-veau”	**gola** s. f. „gâtlej, gât, beregată; lăcomie la mâncare; trahee; gât, grumaz; (*geogr.*) trecătoare, chei (*în munți*); gură, deschizătură strâmtă (*pentru apă, fum etc.*)”
HOSPES, -ITEM s. m. „hôte, celui qui donne l’hospitalité et celui qui reçoit l’hospitalité; hôte de passage, voyageur; (*adj.*) etranger, exotique; hospitalier” „gazdă, cel care dă ospitalitate, oaspete, cel care este găzduit; străin, venit din altă parte; ospitalier”	**oaspe(te)** s. m. „hôte, viziteur, invité, convié”	**òspite** s. m. „gazdă, oaspete, musafir”
LARGUS, -A, -UM adj. „abondant, copieux; abondant en, riche en, qui donne largement, libéral, large, prodigue; disposé à” „abundent, bogat, mult; generos, darnic, larg” cf. **LONGUS**	**larg, -ă** adj. „large, vaste, étendu; ample, évasé”	**largo, -a** adj. „lat, larg; întins, extins, amplu; depărtat, distanțat; încăpător, larg; comod; îmbelșugat; liberal, îngăduitor, larg, generos”
LONGUS, -A, -UM adj. „long, étendu (*espace et temps*); (*fig.*) qui dure, long, trop long” „lung, întins, vast (*spațiu și timp*); (*timp lung*) de durată” cf. **LARGUS**	**lung, -ă** adj. „long (*espace et temps*); (*fig.*) qui dure, long, trop long”	**lungo, -a** adj. „lung (*despre distanță și timp*); înalt (*de statură*); (*fig.*) încet, care întârzie; (*fig.*) diluat, amestecat cu apă; (*înv.*) departe, îndepărtat, lung; prolix, difuz”
LŪNA, -AM s. f. „lune (*l’astre*); (*poét.*) la nuit; cartilage semicirculaires de la gorge, la gorge; lunule (*croissant sur la chaussure des sénateurs*)” „lună (*astrul*); (*poet.*) noapte; cartilaj semicircular la beregată; semilună (*semn distinctiv pe încălțămintea senatorilor*)” cf. **MENSIS**	**lună** s. f. „lune (*l’astre*); mois; lunaison; (*astron.*) satellite d’une planète”	**luna** s. f. „(*astron.*) lună; lună (*perioadă de timp: **luna di miele***); (*astron.*) satelit; argint (*în limbajul simbolic al alchimiștilor*)”
MENSIS (*MESIS), -EM s. m. „mois; flux menstruel” „lună (*calendar.*); menstruație, reguli” cf. **LUNA**	**mes** s. n. (*ar.*) **lună** s. f. < lat. **luna** s. f. V. „mois; flux menstrual”	**mese** s. m. „lună (*a anului*); (*la pl.*) menstruație; salariu (*plată pe o lună*)”

BDD-A20643 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:02 UTC)

foutre vb. (*pop.*) „a copula, a avea raporturi sexuale cu o femeie; (*pop.*) a arunca, a azvârli; (*pop.*) a da, a aplica (*pumni, palme*)”	**joder** vb. (*pop.*) „a avea raporturi sexuale cu o femeie, a copula”	**foder** vb. (*pop.*) „a avea raporturi sexuale cu o femeie, a copula”
gueule s. f. „bot (*la unele animale*); (*pop.*) mutră; (*pop.*) gură, plisc, fleancă; lăcomie (*la mâncare*); (*fam.*) aspect, formă”	**gola** s. f. „(*pop.*) beregată; gât; gâtlej; (*de armură*) grumăjer; coleretă, guler(aș); (*gură de*) vărsare, gură de râu; (*mar.*) canal”	**gola** s. f. „guler, guleraș; cornișă”
hôte s. m. (*anc.* **oste** *s. m.,* **hoste** *s. m.*) „gazdă; oaspete, musafir; birtaș care ține o pensiune; (*fig.*) locuitor”	**huésped** s. m. „oaspete, musafir, invitat; gazdă, amfitrion; (*înv.*) hangiu”	**hóspede** s. m. „oaspete, musafir, invitat; gazdă, amfitrion; (*înv.*) hangiu”
large adj. „lat; întins, mare, vast; (*fig.*) mare, considerabil; (*despre obiecte de îmbrăcăm.*) larg, comod, confortabil; (*despre atitudini*) larg, generos; tolerant; (*despre opinii*) liberal”	**largo, -a** adj. „lung; lung, îndelungat, întins; înalt, de statură înaltă; (*fig.*) îmbelșugat, bogat, abundent, vast; darnic, generos, mărinimos”	**largo, -a** adj. „lat, larg; întins, extins, vast; (*fig.*) darnic, generos, mărinimos”
long, longue adj. „lung; lung, îndelungat; (*fig.*) lent, încet; (*despre scrieri*) vast, amplu”	**luengo, -a** adj. (*anc.*) azi: **largo** adj. < lat. **largus** adj. „lung”	**longo, -a** adj. „lung; lung, îndelungat”
lune s. f. „lună (*astru*); lună (*perioadă de timp:* ***lune de miel***); (*fig.*) toană, capriciu”	**luna** s. f. „lună (*astru*); lună, satelit de planetă; lunație; oglindă (*mare*); lentilă (*pe ochelari*); (*perioadă de timp*) luna de miel”	**lua** s. f. „lună (*astru*); satelit de pământ; lună (*perioadă de timp:* ***lua de mel***)”
mois s. m. „lună (*a anului*); salariu lunar”	**mes** s. m. „lună (*calendar.*); salariu lunar; menstruație”	**mês** s. m. „lună (*a anului*); salariu lunar”

BDD-A20643 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:02 UTC)

MULIER, -EREM s. f. „femme (*en gén.*); femme mariée, épouse; (*péjor.*) femmelette” „femeie; femeie măritată, soție; (*peior.*) femeiușcă”	**muiere** s. f. (*pop.*) „femme, épouse”	**móglie** s. f., (*înv.*) **moglièra** s. f. „soție, nevastă”
NOX, NOCTEM s. f. „nuit; (*fig.*) repos de la nuit, sommeil; nuit de veilles; nuit de débauche; nuit éternelle; nuit des enfers; nuit de la cécité; obscurité; ténèbres; ombre d’un arbre; situation sombre, troublée” „noapte; (*fig.*) odihna nopții, somn; veghe; scandal de noapte; întuneric, întunericul Infernului, somnul veșnic, moarte; orbire; situație tulbure	**noapte** s. f. „nuit, nuitée”	**notte** s. f. „noapte; întuneric”
PANIS, -EM s. m. „pain; (*chrét.*) pain rituel ou eucharistique” „pâine; (*creșt.*) pâine rituală; corp, masă, bloc (*în formă de pâine*)”	**pâine** s. f. (*var.* **pâne** *s. f.*) „pain; (*rég.*) céréales (*pl.*), récolte, moisson”	**pane** s. m. „pâine; (*bot.*) untuvacii; orice obiect, corp, bloc (*în formă de pâine*)”
PAX, PACEM s. f. „paix (*après une guerre*); (*fig.*) tranquillité, calme: de la mer; des vents; de l’âme; bienveillance, assistance; (*chrét.*) reconcilliation avec Dieu, salut” „tratat de pace, pace; (*fig.*) liniște, calm al mării, al vânturilor; liniște sufletească; bunăvoință, ajutor; (*creșt.*) înțelegere cu Domnul, mântuire”	**pace** s. f. „paix, harmonie, concorde, accord; calme, tranquillité; silence”	**pace** s. f. „pace; liniște; încetarea unui joc, a unei competiții; (*pl.*) împăcare între doi oameni (*care se ceartă mereu*); (*bis.*) chipul lui Hristos (*icoană*)”
PŌPULUS (*POPLUS, * PLOPPUS), -UM s. f. (*bot.*) „peuplier” „plop”	**plop** s. m. „peuplier”	**piòppo** s. m. „plop; (*pop.*) om prost”
PULVIS, -EREM s. m., **(*PULVUS, *PULUS)** pl. **PULVERA** „poussière; (*poét.*) terre; poussière de la piste, du cirque; (*fig.*) piste, carrière” „praf, pulbere; (*poet.*) țărână, pământ; praful de la curse; (*fig.*) câmp de alergări, pistă; loc de luptă, arenă, activitate publică”	**pulbere** s. f. „poussière; poudre à canon”	**pólvere** s. f. „praf, pulbere”
QUINQUE (*CINQUE) num. „cinq” „cinci”	**cinci** num. „cinq”	**cinque** num. „cinci”
SĒBUM (SĒVUM, SAEVUM) n. „suif (*graisse animale fondue*)” „seu (*grăsime animală*)”	**seu** n. „suif”	**sego** m. „seu”

BDD-A20643 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:02 UTC)

moillier s. f. (*anc.*) auj.: **femme** s. f. < lat. **femina** V. „femeie; muiere”	**mujer** s. f. „femeie; (*pop.*) muiere; (*pop.*) femeie, nevastă, soție”	**mulher** s. f. „femeie, soție, nevastă; (*pop.*) muiere”
nuit s. f. „noapte; întuneric”	**noche** s. f. „noapte; (*fig.*) întuneric, întunecime; (*livr.*) tenebre”	**noite** s. f. „noapte; seară; întuneric; (*fig.*) ignoranță”
pain s. m. „pâine; (*fig.*) hrană, existență, trai”	**pan** s. m. „pâine; (*fig.*) hrană, mijloace de existență; grâne, cereale; lanuri, holde; (*bis.*) azimă, prescură, anafură”	**pão** s. m. „pâine; cereale; (*fig.*) hrană, existență; (*bis.*) azimă, prescură”
paix s. f. „(*stare de*) pace; (*tratat de*) pace; pace, liniște, tihnă; relații bune, acord, înțelegere, armonie”	**paz** s. f. „pace, armonie, înțelegere; pace, calm, liniște, tihnă; (*mil.*) pace; temperament liniștit, fire cuminte; (*bis.*) sărutul păcii, icoană”	**paz** s. f. „pace; armonie, înțelegere; pace, liniște, tihnă; pace (*tratat*); (*bis.*) icoană, relicvă”
peuple m. (*anc.*), auj. **peuplier** m. „plop”	**chopo** m., (*înv.*) **pobo** m. „plop-tremurător; lemn de plop”	**choupo** m. „plop negru; plop-tremurător”
poudre s. f. „pudră; pulbere; praf de pușcă, pulbere; (*înv.*) nisip (*pentru uscat cerneala*)”	**pólvora** s. f. / **polvo** s. m. „pulbere, praf de pușcă; (*înv.*) silitră; (*focuri de*) artificii; (*fig.*) caracter iritabil”	**pó** s. m., **pólvora** < sp. **pólvora** „pulbere, praf; (*farm.*) praf; (*pl.*) pudră”
cinq num. „cinci”	**cinco** num. „cinci”	**cinco** num. „cinci”
suif s. m. (< *anc.* **siu** *s. m.*) „seu; (*fig.*) perdaf, săpunează”	**sebo** s. m. „seu; grăsime; sebum; (*fam.*) jeg”	**sebo** s. m. „seu; grăsime”

BDD-A20643 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:02 UTC)

SITIS, -IM s. f. „soif; (*en parl. de parages et plantes*) sécheresse; (*fig.*) la soif, l'avidité du désir” „sete; (*despre locuri, plante*) uscăciune, secetă; (*fig.*) sete, dorință arzătoare”	**sete** s. f. „soif”	**sete** s. f. „sete; aviditate, lăcomie”
TENER, -ERA, -ERUM (*TENERUS) adj. „tendre, délicat, frêle; jeune, du premier âge” „moale, mlădios, flexibil; de vârstă fragedă, tânăr, gingaș, delicat”	**tânăr, -ă** adj. „jeune”	**tènero, -a** adj. „fraged, moale; plăpând, gingaș; tânăr; duios, tandru, afectuos; (*înv.*) sensibil, susceptibil, supărăcios”
TERRA, -AM s. f. „la Terre, le globe terrestre; la terre (*en tant que matière*); la terre, la surface de la terre, le sol; terre, continent (*opp. à la mer et au ciel*); pays, contrée” „Pământul (*ca planetă*); pământ (*ca materie*); pământ, suprafață a pământului, sol; pământ, uscat (*opus mării, cerului, aerului*); ținut, țară”	**țară** (*anc.* **țeară**) s. f. „pays, Etat, patrie; terre, territoire, contrée, région, province”	**tèrra** s. f. „pământ; (*la pl.*) moșie, proprietate; (*rar*) târg, orășel; pământ argilos”
TITIO, -ONEM s. m. „tison, brandon” „tăciune”	**tăciune** s. m. „tison, arsin, fumeron; nielle, carie, charbon”	**tizzone** s. m. „tăciune; (*fig.*) ticălos, nemernic”
UNGULA, -AM s. f. „griffe, serre, ongle, sabot; (*fig.*) cheval; ongle, instrument de torture” „copită, gheară; (*fig.*) cal; unghie (*de fier*) (*instrument de tortură*)”	**unghie** s. f. „ongle; serre, griffe, sabot; (*bot.*) réglisse sauvage (*réglisse bâtarde*)”	**unghia** s. f. (*înv.* **ugna**) „unghie; gheară; copită; (*mec.*) limbă (*la o broască de ușă*)”
URTĪCA (*URDICA), -AM s. f. (*bot.*) „ortie; (*zool.*) ortie de mer; (*fig.*) démangeaison, vif désir” „urzică; (*zool.*) urzică-de-mare; (*fig.*) mâncărici, poftă amoroasă”	**urzică** s. f. „ortie; tissu fait des fibres de l'ortie; (*zool.*) ortie de mer”	**ortíca** s. f. „urzică”
VETULUS, -A, -UM adj. (***VECLUS**) [**vetus**] „vieillot” „cam bătrân, destul de bătrân”	**vechi, -e** adj. „vieux, ancien, suranné, antique”	**vecchio, -a** adj. „bătrân; vechi, antic; învechit, uzat; (*înv.*) mare”

BDD-A20643 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:02 UTC)

soif f. „sete; (*fig.*) poftă, dorință arzătoare, nesaț”	**sed** f. „sete, însetare; (*fig.*) sete, dorință aprinsă, poftă nepotolită”	**sêde** f. „sete; sete, dorință arzătoare”
tendre adj. „moale, fraged; tânăr, fraged; simțitor, sensibil, delicat; tandru, iubitor, drăgăstos, duios; (*despre culori*) palid, delicat”	**tierno, -a** adj. „moale, fraged; moale, fiert bine; (*fig.*) fraged, tânăr, crud; gingaș, delicat, fin; tandru, duios, afectuos, cald”	**tenro, -a** și **terno, -a** adj. „fraged, moale; tânăr, june; pur, inocent; nou, recent, proaspăt, fraged”
terre f. „Pământ (*planetă*); pământ, sol; pământ, țară, meleag regiune; uscat; pământ, moșie, proprietate (*rurală*), domeniu; argilă”	**tierra** f. „Pământ, glob, planetă; pământ, uscat; pământ, sol, teren; pământ, ogor, câmp; pământ, țară, ținut, regiune, teritoriu; (*pl.*) pământuri, proprietate, domeniu, moșie”	**terra** f. „Pământ, glob; pământ, sol; uscat; țară, ținut, patrie; proprietate, moșie”
tison m. „tăciune; chibrit rezistent la vânt”	**tizón** m. „tăciune, cărbune”	**tição** m. „tăciune, cărbune”
ongle m. „unghie; gheară”	**uña** f. „unghie; copită; gheară; (*bot.*) spin; (*zool.*) vârf de coadă (*de scorpion*); (*tehn.*) ureche, deget”	**unha** f. „unghie; gheară; copită; cleștele racului”
ortie f. „urzică; (*zool.*) actinie”	**ortiga** f. „urzică, urzică de pădure; (*zool.*) urzică-de-mare”	**urtiga** f. „urzică”
vieux, viele adj. „bătrân; vârstnic; vechi, de altădată, de demult; vechi, uzat, învechit; învechit, neactual”	**viejo, -a** adj. „bătrân, vârstnic; vechi, bătrân, străvechi; îmbătrânit; vechi, uzat”	**velho, -a** adj. „bătrân, vârstnic; vechi, străvechi, antic; învechit; vechi, uzat”

BDD-A20643 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:02 UTC)